

Ten domek na dědině se zbořil. Říkalo se mu také „Klečkov“, a zůstala volná prostora. K té cihelně –jako děti jsme viděly, jak pracovník bosýma nohama šlapal – rozměňloval – hlínu, pak bláto napěchoval do forem tvaru cihly, to se sušilo, napřed na zemi a potom v peci, ta pec stála pod zahrádkami a když byly cihly vypálené, pec chládlá, jako děcka jsme tam chodily na zvědy. Areál cihelny byl někdy asi dost velký, protože při budování kanalizace na Ponětovské ulici, která vyústila do potoka pod strání, za domem č.p. 234 – Novákovi, Pytlíkovi – při vyhloubení pro roury, přišli jsme na kus starého zdiva a cihel. Cihelna byla zrušena někdy koncem dvacátých let minulého století, protože těžba hlíny se už moc přiblížila k domu pana Erbena (nyní Zichovi) a ohrožovala jeho stabilitu.

Kdy se obecní byt – domek – zrušil, nevím, jen vím, že Sotonovi se po válce přestěhovali do pohraničí, tam získali bydlení.

TVŮRCI MOHYLY MÍRU

Mohyla míru je pro slavkovské bojiště totéž co Eiffelova věž pro Paříž. Bez ní by Paříž byla poloviční. Pierre Orsat ve Tvarožné 1. 12. 2003

Mohyla míru, dominanta kraje na východ od Brna, kamenný památník s kaplí a s hrobkou, do které jsou ukládány stále nacházené pozůstatky padlých z bitvy v roce 1805 byla postavena právě před 100 lety.

Alois Slovák – historik a iniciátor Mohyly míru

Z iniciativy Pátera Aloise Slováka vznikl v listopadu 1899 v panském hostinci „Na Bednárně“ v Sokolnicích komitét (výbor), jehož cílem bylo zřídit na slavkovském bojišti mírový památník. V březnu 1901 Slovák vystoupil ve funkci předsedy výboru poprvé na veřejnosti s cílem získat peníze na stavbu památníku a osobně vedl všechna jednání se zástupci vlád Francie, Rakouska a Ruska. Památník podle návrhu architekta Josefa Fanty pod názvem Mohyla míru byl postaven v letech 1909–1912, ale pak následovala složitá jednání způsobená Slovákovým záměrem vysvětit kapli památníku katolickým i pravoslavným rituálem. Do tohoto období zasáhla 1. světová válka a v roce 1917 dokonce musel Slovák bránit pokusu rakouských úřadů o vojenskou konfiskaci 4,5 tunového kříže završujícího mohyly. Po dalších peripetiích byl památník zpřístupněn veřejnosti až roku 1923 a Alois Slovák získal čestnou funkci předsedy „Mohylové komise“ Zemského cizineckého svazu, s nímž výbor fúzoval a který převzal péči o památník. Vysloužil si také čestné občanství obce Prace.

Narodil se v Boskovicích v nezámožné rodině kožešnického mistra Eduarda Slováka.

Alois začal v roce 1871 studovat na Slovanském c.k. gymnaziu v Brně, na první české škole na Moravě. Mezi jeho učiteli i spolužáky byli mnohé významné osobnosti tehdejší společnosti. Jejich vliv mu dal základy pro pozdější činnost učitele, kazatele i propagátora všeho českého. V roce 1878 vstoupil do bohosloveckého ústavu v Brně, kde patřil mezi nejlepší žáky. 10. září 1882 byl vysvěcen na kněze a ustanov-

ven druhým kooperátorem ve farním kostele v Ivančicích. Nadřízení si schopného kněze všimli a po roce byl povolán jako druhý kaplan k brněnskému katedrálnímu chrámu sv. Petra a Pavla. V roce 1885 se stal katechetou na české národní škole v tehdejší Hutterově ulici. Po roce přešel na I. německé státní gymnázium jako výpomocný katecheta. Církevní úřady jsou s ním spokojeny a pověřují ho přednáškami na teologickém ústavu. Roku 1887 byl ustanoven prefektem a 1889 regentem chlapeckého semináře, jímž zůstal do roku 1896. Mohl dosáhnout významných církevních hodností. On byl ale přesvědčen, že jeho místo je při výchově české mládeže. Roku 1888 se stal katechetou na České státní reálce na Křenové ulici. Prošel obvyklou dráhou profesora a po pětatřicetileté činnosti odešel v 8. listopadu 1923 na odpočinek

Jako kazatel si Slovák vytvořil okruh svých posluchačů v bývalém jezuitském později vojenském kostele. Ten byl přikázán k bohoslužbám české reálce. Chodili tam ale i dělníci, řemeslníci, studenti a inteligence. Kázání prokládal příklady ze života významných lidí a citáty českých i světových spisovatelů. Byl přítelem Ruska i balkánských Slovanů. Pro svá kázání byl vyšetřován rakouskou policií. Nový prostor dostal ve vzniklé republice. Věnoval svou pozornost i legionářům. V Brně vykonal mnoho, ale není po něm žádná památka.

Za velké zásluhy se Slovákovi dostalo mnoha poct a to zvláště když dovršil sedmdesátiny. Jeho zdraví se ale horšilo a 23. března 1930 v nemocnici na Starém Brně zemřel. Jeho ostatky byly vystaveny v jezuitském kostele a po obřadech ve farním kostele sv. Jakuba převezeny do rodných Boskovic a tam 27. června pohřbeny.

28. září 1935 byla za účasti mnoha významných hostů před Mohylou míru odhalena busta P. Aloise Slováka, která je dílem sochaře Josefa Axmana. Za německé okupace byla nacisty poškozena a ukryla ji rodina Štěpánkova. Nyní je součástí expozice Mohyly míru stejně jako Slovákova posmrtná maska.

Původní žulový podstavec byl po válce použit jako pomník sovětským vojákům, kteří padli při osvobození obce Prace.

Josef Fanta – autor projektu

Architekt prof. Josef Fanta je autorem projektu Mohyly míru. Další oslovený rakouský profesor Otto Wagner nabídku zdvořile odmítl. Fanta, tehdy již uznávaný architekt, předložil v roce 1906 šest návrhů. Jejich motto zněla „Servali se orli tři“, „Mohyla smrti“, „Mohyla míru“, „Na vršíčku kaple, při ní velká věž“, „Na kopečku kaple, pod ní kosti hnijí“ a „Pamětní chrám páně“. Byl vybrán třetí návrh, i když autor by volil spíše motto Mohyla smrti.

S projektem na památník Mohyla míru na základě předloženého návrhu Fanta vůbec nespěchal. Preferoval jiné zakázky. Svědčí o tom mnoho žádostí i prosebný dopis Komitétu z května 1909, kde čteme: „Slovutný pane architektke, neopouštějte nás!“ Nakonec byl projekt ve stylu sakrální a pietní symboliky

vypracován a v roce 1910 se začalo stavět.

Firma Otakara Nekvasila dokončila hrubou stavbu ve tvaru komolého jehlanu o výšce 26 metrů na čtvercovém půdorysu za dva roky.

Josef Fanta se narodil 7. 12. 1856 v Sudoměřicích u Tábora. Vystudoval ČVUT v Praze. Od roku 1881 byl asistentem J. Schulze, od roku 1909 řádným profesorem architektury na ČVUT. Po studiích na technice v Praze asistoval J. Zítkovi na stavbě Národního divadla. Spolupracoval rovněž s A. Wiehlem na definitivním návrhu Wiehlova domu na Václavském náměstí v Praze.

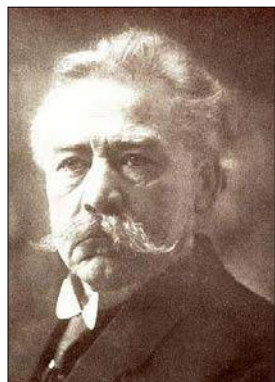
Jeho první samostatné práce jsou koncipovány v duchu historizmu. Kolem roku 1900 navrhl činžovní domy a paláce na Smíchově a Novém Městě. V roce 1900 navrhl českou expozici v rámci pavilonu Rakouska-Uherska na světové výstavě v Paříži a byl oceněn zlatou medailí. Spolupracoval rovněž se stavitelem a mecenášem J. Hlávkou. Po B. Tesařovi dokončil areál Hlávkových domů ve Vodičkově ulici. Samostatně navrhl Hlávkovy studentské koleje v Jenštejské ulici v Praze. Následoval projekt monumentální budovy pražského nádraží Františka Josefa I. (Wilsonova) s bohatou dekorací. Zde už je patrný příklon k secesi stejně jako na hřbitově a vile v Poděbradech, na spolkové budově Hlaholu na Masarykově nábřeží v Praze (1903–06) a na Mohyly míru.

Z restaurátorských prací arch. Fanty vyniká oprava kostela sv. Václava v Praze na Zde-
raze, rotundy v Týnci nad Sázavou a hostince U Vejvodů v Praze.

Podílel se na přípravě Národopisné výstavy 1895 a Výstavě obchodní a živnostenské komory 1908 úpravami interiérů Průmyslového paláce na pražském výstavišti. Fanta rovněž navrhl mnoho bytových interiérů, hrobek a sakrálních předmětů. Dlouhá léta se zabýval pečlivým studiem a dokumentací památek. Jako pedagog vychoval několik generací českých architektů.

Architekt, designér, památkář, malíř a pedagog Josef Fanta zemřel v Praze 20. 6. 1954.

Sochař Čeněk Vosmík

Sochař Čeněk Vosmík je autorem štítonošu-hrdinů, strážících Mohyly míru. Zpodobňují bojující státy Francii, Rusko a Rakousko stejně jako armádami zpusťšenou Moravu. Mimo to vytvořil u vchodu do kaple sochu matky, oplakávajícího padlého syna a sochu manželky či nevěsty s vavřínovým věncem – symbolem trvalé památky a s lipovou ratolesť jako darem hrdinů v rukou.

Čeněk Vosmík, narozený 5. dubna 1860 v Humpolci se vyučil u svého otce kolářem. Bavilo ho kreslení a vyřezávání. Odešel do Prahy na zlatnickou školu. Naučil se modelovat. Kolem roku 1880 odjel do Vídně do sochařských dílen V. Tilgnera a A. Wagnera. V letech 1886–88 studoval u E. Hellmera na vídeňské akademii. V letech 1888–1891 byl znovu zaměstnancem u A. Wagnera a pomáhal mu se sochami pro Národní muzeum. U J. V. Myslbeka pracoval od roku 1892. Prováděl jeho sousoší Záboje a Slavojů pro Palackého most a pomáhal mu modelovat koně pro pomník sv. Václava. Známým se stal v roce 1891, kdy obeslal pražskou Jubilejní výstavu sochou Zavřžený. Ocenění druhou cenou získal v roce 1893, kdy pro pražská jatka vytvořil soutěžní model Muž s býkem. V roce 1900 získal čestné uznání na světové výstavě v Paříži za Krista na poušti. Vytvořil i další známé sochy.

Nejčastěji se věnoval biblickým tématům. Vytvořil sv. Vojtěcha a sv. Ludmilu pro baziliku sv. Václava na Smíchově, P. Marii s Ježíškem pro klášterní kostel v Želivi, náhrobky pro hřbitov na Vyšehradě i v rodném Humpolci. Vytvořil podobu mnohých významných osobností v bustách i reliéfech. Byli to A. Wagner, B. Němcová, Ž., S. Čech, E. Krásnohorská, J. Malát, F. Palacký a pro Pantheon Národního muzea i Božetěcha a Theodorika.

Jeho tvorba vyniká klidem, harmonií a vyvážeností. Obsahuje lyrické náboženské náměty, prostoupené smutkem a melancholií konce století i témata, zabarvená sociálně.

Čeněk Vosmík zemřel 11. 4. 1944 v Praze.

Franta Anýž – autor staroslovanského kříže

Ve spolupráci s architektem Josefem Fantou je autorem reliéfu křížové skupiny, která fakticky i ideově završuje Mohyly míru. Je to měděná sakrální skupina, tvořená elipsoidem jako zeměkoulí se vsazeným skoro 10 metrů vysokým staroslovanským křížem se spojenými rameny. Ten symbolizuje Vykoupení. Křížová skupina je zdobená reliéfy Ukřižovaného, Panny Marie, evangelisty Jana, Boha Otce a hlavy Adamovy. Na opačné straně kříže je vyobrazen symbol Kristovy oběti – pták pelikán. Reliéfy křížové skupiny doplňují v gloriole kolem Spasitele slova žalmu „Pravda a soud – skutkové jeho“, jména čtyř evangelistů a slova staročeské liturgické písně: „Hospodine, pomiluj ny, Jezu Kriste, pomiluj ny“.

Kovolijec, cizelér, šperkař a podnikatel Franta Anýž se narodil 1. 2. 1876 ve Sv. Dobrotivě (Zaječov). V letech 1889–92 se vyučil v Komárovských železárnách a v letech 1892–99 pokračoval studiem na UMPRUM v Praze u C. Kloučka a E. Nováka. Získal stipendium pražského magistrátu a v roce 1900 podnikl studijní cestu do Německa a do Paříže na světovou výstavu.

Spojil se s Prokopem Nováčkem a v roce 1900 založili „Umělecký ateliér pro průmyslové práce kovové“ v Praze II. Po jejich rozchodu měl v letech 1902–06 ateliér Na Moráni a od roku 1906 Na Senovážné ulici. V letech 1910–12 budoval slévárenský závod podle návrhu A. Engela v Holešovicích, pozdější Zukov.

Narukoval do I. světové války. Po návratu z ruské fronty se věnoval realizacím plastik významných sochařů. Už dříve spolupracoval s architekty J. Fantou, J. Kotěrou, A. Dryákem a K. Hilbertem.

Anýžova vlastní tvůrčí práce zůstává nedocenená. Vyšel z Kloučkova dekorativního názoru a brzy si vytvořil vlastní florální secesní ornamentiku kaštanových plodů a listů, později bodlákovitých listů, plodů babyky a podobně. Aplikoval je na cizelovaných špercích s drahokamy, na stříbrném náčiní a nádobí, na bronzových stolních doplňcích i na knižních vazbách ve spolupráci s knihářem Všetečkou.

Jeho práce byly často publikovány v Díle, Volných směrech, v Českém světě, v Klenotnických listech a dalších časopisech. Šperky dodával M. Kerschovi pro export do západočeských lázní. Jeho návrhy realizovaly i jiné firmy. Jeho firma byla rodinná, později akciová společnost s více než 200 zaměstnanci. Firma měla po roce 1910 i šperkařské oddělení.

Franta Anýž zemřel 8. 10. 1934 v Tatranské Poljance a po jeho smrti vedli firmu jeho dva synové.

František Kopecký (redakčně upraveno)